

Tema: Social omsorg

Här kommer en lektionsplanering från oss på Sanoma Utbildning. Denna gång är temat social omsorg eftersom vi precis har släppt Social omsorg – nivå 1, helt anpassad efter Gy25. Som vanligt består planeringen av flera delar. Du kan välja vilka delar du vill göra och skraddarsy efter din grupp och er situation.

Dela in eleverna i grupper och be dem skriva ner ord som de förknippar med ämnet Psykiatri. Gå igenom och skriv upp vilka ord eleverna skrivit ner.

1. Börja med att be eleverna återge vad de vet om LSS. Du kan inleda med att de får skriva ner själva vad de vet, sedan jämföra i par eller grupper och slutligen gå igenom det i helklass.
2. Om du anser att gruppen har tillräckliga kunskaper om LSS efter er första inventering kan du hoppa över detta steg. Men om inte – gå in på 1177 och läs om LSS. Där finns en kort men substantiell översikt över LSS. Du kan också flippa klassrummet och be eleverna läsa på 1177 innan lektionen och sedan börja med steg 1 som en repetition av det förberedelsearbete de skulle göra inför lektionen.
3. Tystnadsplikten är en ständig central del av arbete inom både social omsorg och andra vård- och omsorgsyren och den här lektionsplaneringen består av två fallbeskrivningar som tar upp ämnet. Innan ni sätter igång är det bra om eleverna påminns om vad tystnadsplikten innebär. Region Stockholms vårdgivarguide har en tydlig översikt som ni kan titta på tillsammans innan ni arbetar med fallbeskrivningarna. Du hittar den här:
<https://vardgivarguiden.se/administration/patientadministration/patientens-rattigheter/tystnadsplikt-och-sekretess/>
4. Sedan är det dags att arbeta med fallbeskrivningarna. Här är några olika sätt att göra det på:
  - Dela upp eleverna i par som får olika fallbeskrivningar och sätt sedan ihop paren till grupper så att varje par kan redogöra för sitt fall och sin diskussion kring det.
  - Dela upp klassen i grupper och ge dem olika fallbeskrivningar som de sedan presenterar i större grupper.
  - Ge alla grupper eller par samma fallbeskrivning att arbeta med.
  - Arbeta med ett fall i taget i helklass. Observera att detta ofta är ett mindre givande arbetssätt eftersom det är vanligt att en stor del av klassen är passiv under helklassdiskussioner. Om du ska arbeta i helklass bör du fundera igenom hur du kan få alla elever att delta aktivt.

Avsluta gärna lektionen med en diskussion kring vad man kan göra när man hamnar i situationer där man anser att någon brutit mot tystnadsplikten eller när man ställs i etiska dilemman i situationer med kollegor.

En vardagsvideo

Solgläntans gruppboende ligger i utkanten av en mindre stad och är ett LSS-boende för vuxna med olika typer av intellektuell funktionsnedsättning. Personalen arbetar mycket med fokus på delaktighet, självbestämmande och individanpassat stöd och är måna om att planera in roliga aktiviteter som får de boende att känna empowerment och KASAM.

En av de boende, 28-åriga Johan, har autism och lindrig intellektuell funktionsnedsättning. Han tycker om att vara med när det händer saker, gillar musik, har en god relation till personalen och är särskilt förtjust i boendets gemensamma fredagsaktiviteter.

En fredagseftermiddag har personalen anordnat ett musikquiz i det gemensamma köket. Stämningen är god och flera boende sjunger med i låtarna. En av stödassistenterna, Lina tar upp sin mobiltelefon och filmar en kort video på de boende som sjunger och skrattar. Johan syns tydligt i videon, där han dansar och sjunger med till en poplåt.

Lina laddar senare upp videon på sitt privata Instagramkonto, där hon ofta delar små glimtar från sitt arbete och använder hashtags som #vardagivården och #meningsfulltliv. Kontot är öppet för alla att se.

Några dagar senare får boendets enhetschef ett samtal från Johans syster, som har sett Linas video via en gemensam bekant. Hon är upprörd och berättar att Johan blev ledsen och arg när han fick veta att videon fanns ute i sociala medier. Han hade inte förstått att han filmades. Systemen undrar hur det här kunnat hända – och om det är tillåtet att personalen publicerar sådana bilder utan samtycke.

Lina menar att hon "bara ville visa något positivt" och att det var i all välmening. Hon säger att hon inte visste att det inte var tillåtet att lägga ut sådana klipp, särskilt eftersom hennes följare "bara är vänner och kollegor". Hon plockar genast ner inlägget när enhetschefen tar upp det, men situationen har redan fått konsekvenser.

Att reflektera över och diskutera

1. Vilka regler eller lagar har Lina brutit mot genom att filma och lägga ut videon?
2. Hur hade du agerat om du hade sett en kollega stå och filma i en liknande situation?
3. Hur kan den här händelsen påverka Johan på kort och lång sikt?
4. Vilka konsekvenser kan händelsen få för boendet på kort och lång sikt?

Ett privat samtal

Ängslyckans gruppboende är ett LSS-boende för vuxna med olika funktionsnedsättningar. På boendet bor gem personer och personalgruppen består av både fast anställda och timvikarier.

En av de boende, 35-åriga Sara, har en medelsvår intellektuell funktionsnedsättning och epilepsi. Hon är en social och varm person, men också sårbar. Hon har en bakgrund som innehåller psykisk ohälsa. Hon värdesätter trygghet och har svårt att känna tillit till nya personer.

En eftermiddag sitter två stödassistenter, Emma och Jonas, i personalrummet under sitt pass. De pratar om dagens aktiviteter när en annan kollega, Carina, kommer in från sin rast. Hon har precis pratat med en gammal vän i telefon och berättar med ett skratt:

"Vill ni veta något sjukt?! Min gamla gymnasiekompis har tydligen börjat jobba som sjuksköterska på vårdcentralen – och det visade sig att hon hade haft Sara som patient! Så vi snackade lite om henne. Jag sa att vi har fullt upp med hennes humörsvängningar och att hon har en del ... udda beteenden, haha. Då berättade min kollega att Sara gått till vårdcentralen för att få en utredning för PTSD! Man blir ju sjuk nyfiken på vad det är för trauma hon gått igenom, eller hur?"

Emma blir tyst och lite obekväm. Jonas skrattar lite osäkert och byter snabbt ämne. Efteråt känner Emma att hon inte kan släppa det Carina berättat – hon tycker att det kändes fel, men vet inte hur hon ska gå vidare. Carina är en erfaren kollega som har jobbat länge inom LSS, och Emma är relativt ny. Hon är rädd för att skapa dålig stämning i arbetsgruppen eller bli betraktad som "besvärlig".

Emma står inför ett val: ska hon konfrontera Carina direkt, prata med chefen eller låta det vara? Hon vet att det Carina gjorde antagligen bryter mot tystnadsplikten, men hon är också osäker – det var ju "bara en snabb grej i ett privat samtal", som Carina uttryckte det.

Diskussionsfrågor till undervisningen:

1. Vilka lagar är aktuella i den här situationen?
2. Vad tycker du att Emma bör göra?
3. Hur kan arbetsgruppen arbeta för att skapa en trygg kultur där man vågar säga ifrån när något inte känns rätt?
4. Hur kan ledarskapet på en arbetsplats påverka hur sådana här situationer hanteras?
5. Vilka konsekvenser kan det få för en boende som Sara om personal pratar om henne på det här sättet, även om det sker "i förbifarten" och "privat"?